

Biçimlendirici Değerlendirme Etkinlik Örneği

Ders	Türkçe
Sınıf düzeyi	3
Beceri	Okuma
Kazanım	T.3.3.2. Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur. T.3.3.3. Vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur.
Ölçme araçları	Dereceli puanlama anahtarı

Uygulamaya yönelik yönergeler

Bu değerlendirmede akıcı okumanın üç bileşeninden olan prozodik okumanın ölçülmesi hedeflenmektedir. Akıcı okuma, doğru ve hızlı okumadan ibaret değildir. Aynı zamanda etkili bir ifade ile metni yorumlayabilme becerisini de içermektedir. Bu beceri, prozodik okumanın önemine işaret etmektedir. Prozodi, dil bilimsel bir kavram olup konuşmanın tonal ve ritmik boyutlarını tanımlar. Vurgu, tonlama, noktalama işaretleri gibi detaylarla ortaya çıkar. Kısacası, konuşma metninin ritmidir.

Prozodik okuma, öğrencinin 60 saniyelik sesli okumasını dinleyerek “prozodik okuma dereceli puanlama anahtarı” üzerinde değerlendirilebilen bir okuma tekniğidir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, her öğrencinin metinle ilk kez karşılaşması gerektiğidir.

- Öğrencilerinizde prozodik okuma farkındalığı oluşturmak için sınıfınızda masal anlatımı etkinlikleri gerçekleştirebilirsiniz.
- Öncelikle öğrencilerinize masal okurken nelere dikkat edilmesi gerektiğini açıklayınız.
- Örnek olarak bir masal okuması gerçekleştiriniz.
- Sırası ile öğrenciden Ek-1’de yer alan metni sesli bir şekilde okuması istenir, öğrenci bu metinle daha önce karşılaşmış ise bu seviyede benzer bir metin kullanılabilir.
- Öğrencinin prozodik okuması Ek-2’de yer alan “okuma prozodisine yönelik dereceli puanlama anahtarı” kullanılarak toplam puan üzerinden değerlendirilir.
- Eğer öğrencinin okuma prozodisini değerlendirmede sorun yaşıyorsanız öğrencinin önce okumasını kaydedebilir (ses kayıt cihazı, video kamera, vb. ile) ve daha sonra öğrencinin okumasını, yaptığınız kayıttan dinleyerek değerlendirebilirsiniz.
- Öğrenci, değerlendirilirken okuma prozodisine yönelik dereceli puanlama anahtarındaki dört başlıktan 1 ila 4 aralığında bir puanlama yapılır.
- Öğretim yılı içinde bu uygulamanın birkaç defa tekrarlanması, öğrencilerin gelişim düzeylerinin takip edilmesi açısından önemlidir.
- Uygulama bireysel olduğu için serbest etkinlikler dersinde öğrencileri sınıftan kütüphaneye veya sessiz başka bir ortama tek tek çağırarak uygulamayı gerçekleştirebilirsiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Öğretim yılı başında öğrencinin dereceli puanlama anahtarının her bir boyutundan aldığı puanların toplamı 8 ve altında ise durum kaygı verici değildir fakat öğretim yılının ilerleyen zamanlarında toplam puan 8 ve altında kalıyor ise öğrenci ile bireysel olarak ek çalışmalar yapılması gerekir. Örneğin; öğrencilere okumalar yaparak onlara model olabilirsiniz. Yapılan tekrarlı okumalar, aynı metni birçok kez okuma fırsatı sağlayabilir. Aile ve çocuğun bir arada okuma yapabileceği bir paket program hazırlanabilir. Bu program tavsiye edeceğimiz resimli çocuk kitaplarından oluşmalıdır. Aile ile iletişime geçerek velilerden öğrencilere etkileşimli okumalar yapmasını isteyebilirsiniz. Veliler okula davet edilerek örnek okumalar gerçekleştirilebilir.

Endişe düzeyindeki öğrenci için diyalog metinli, görsel ağırlıklı; bağımsız okuyucu olan öğrenciler için ise metin yönü ağırlıklı olan kitaplar seçilmelidir. Ayrıca tekerleme, parmak oyunu, şiir okuma gibi etkinliklerle prozodik okuma farkındalığı oluşturulabilir. Bunlara ek olarak öğrencilerin prozodik okumalarına katkıda bulunmak için sınıf içinde örnek metin okumaları yapabilir veya etkileşimli okumalar gerçekleştirebilirsiniz.

Prozodik okuma seviyeleri yeterli düzeyde olan öğrencilerinizi, onların seviyelerine uygun metinlerle karşılaştırabilirsiniz. Bu bağlamda öğrencilerinizin ilgi alanlarına göre kitaplar seçerek okumalarını sağlayabilirsiniz.

Bütün bunlara rağmen öğrenciler hâlâ istenilen düzeye ulaşamamış ise farklı teknikler kullanarak öğrencilerinizin öğrenme sürecini destekleyebilirsiniz.

Ek-1

3. sınıf düzeyinde kullanılabilecek örnek metin

Bir zamanlar Hindistan’da bir sucu yaşarmış. Kentin hemen yakınındaki kaynaktan zengin insanların evlerine su taşımış. Bir sopanın iki ucuna taktığı kovalarını suyla doldurur, sonra da omuzladığı gibi kentin yolunu tutarmış. Sucunun kovalarından biri çatlakmış. Kente gelinceye kadar yarısına inermiş kova. Anlayacağınız, her seferinde sucu iki kova değil, bir buçuk kova su getirirmiş.

Sucunun bir şikâyeti yokmuş ama kovalar hiç memnun değilmiş bu durumdan. Su sızdırmayan kova durumdan gururlanmış: “Ben olmasam sahibimiz ne yapar?” dermiş. “Şu çatlak kovaya kalsa herhâlde sahibimiz aç kalır.” Çatlak kova ise kendini suçlarmış.

Çatlak kova nihayet bir gün sahibine “İşinize yaramadığım hâlde beni neden çöpe atmıyorsunuz?” diye sormuş. Sucunun dudaklarında hafif bir gülümseme belirmiş. Çatlak kovaya bakıp “İşe yaramadığımı mı düşünüyorsun? Su taşıdığımız yola hiç dikkat etmemişsin. Seni hep yolun kenarına gelecek şekilde takıyorum sopama, fark etmedin mi? Döktüğün sular yeni bir hayatın doğmasını sağladı her zaman. Böylece rengârenk çiçekler ve yeşillikler fişkırdı yolun kenarından. Her gün bu çiçeklerden demet demet toplayıp sevdiklerime götürdüm. Güzel kokularıyla hem ben mutlu oldum hem de yoldan geçenler mutlu oldular. Biliyor musun, senin çatlak olman diğer kovanın sağlam olmasından daha çok yarıyor işime.”

Ek-2

Okuma prozodisine yönelik dereceli puanlama anahtarı

İfade ve ses düzeyi	
1	İfadesiz ve duygusuz bir okuma sesi vardır. Okuyucu, adeta söylemiş olmak için okumaktadır. Metni doğal şekilde okumak için az çaba göstermektedir. Düşük sesle okuma eğilimindedir.
2	Okuma sesinde bazı ifade özellikleri vardır. Okuyucu metnin bazı bölümlerinde sesini doğal konuşmaya yakın kullanmakta ancak diğer bölümlerde bunu yapamamaktadır. Halen düşük sesle okumaktadır.
3	Metnin büyük kısmında okuyucunun sesi doğal konuşmaya benzemektedir. Arada ifadesiz ve duygusuz okuma görülmektedir. Metin boyunca ses düzeyi genellikle uygundur.
4	Metin boyunca ifadenin verdiği duyguyu yansıtarak okumaktadır. Doğal şekilde okumakta ifade ve ses düzeyi metni yorumlamasına göre değişmektedir.
Puan	

Anlam üniteleri ve tonlama	
1	Okuma monotondur. Anlam ünitelerine, kelime gruplarına dikkat ederek okumamakta, çoğunlukla kelime kelime okumaktadır.
2	Sıklıkla 2-3 kelimelik gruplar hâlinde okumaktadır. Bu gruplamalar akışta kopukluğa neden olmaktadır. Uygun olmayan vurgulama ve tonlama nedeniyle cümle bitişleri anlaşılır değildir.
3	Ara vermeden okumaktadır. Cümle ortasında nefes almak için duraksamalar ve okumada kısmen kopukluklar görülmektedir. Vurgulama/tonlama makuldür.
4	Genellikle kelime gruplarına ve anlam ünitelerine dikkat ederek okumaktadır. Uygun gruplamalar ifadelerin duygusal özelliklerini ortaya çıkarmaktadır.
Puan	

Pürüzsüzlük	
1	Sık sık uzun aralar, tereddütler, yanlış başlangıçlar, sesin azalarak kesilmesi, tekrarlar ve/veya birden fazla deneme görülmektedir.
2	Metinde duraksama ve tereddütlerin daha sık görüldüğü ve okumayı bozduğu birkaç sorunlu nokta vardır.
3	Belirli sözcük ve/veya yapıların neden olduğu zorluklar nedeniyle pürüzsüzlükte bazı kesintiler görülmektedir.
4	Arada bir kesilen okuma genelde pürüzsüzdür. Kelime ve yapı zorlukları çoğunlukla kendi kendine düzeltme yoluyla çabucak çözülmektedir.
Puan	

Hız	
1	Yavaş yavaş ve zorlanarak okumaya devam ediyor.
2	Orta derecede yavaş okuyor.
3	Hızlı ve yavaş okumanın düzensiz bir karışımı görülmektedir.
4	Sürekli olarak konuşma biçiminde okuma söz konusudur.
Puan	

Örnek puanlama tablosu						
Boyut İsim	İfade ve ses düzeyi	Anlam üniteleri ve tonlama	Pürüzsüzlük	Hız	Toplam	Karar
<i>Akın</i>	2	2	2	2	8	Endişe
<i>Çetin</i>	2	3	3	2	10	Öğretimsel
<i>Metin</i>	4	3	4	4	15	Bağımsız

Tablo eşliğinde tekrar etmekte fayda görülmektedir ki öğretim yılı başında öğrencinin dereceli puanlama anahtarının her boyutundan aldığı puanların toplamı 8 ve altında ise öğrenci endişe düzeyinde olmasına rağmen durum kaygı verici değildir fakat öğretim yılının ilerleyen zamanlarında toplam puan 8 ve altında kalıyor ise öğretmenin öğrenci ile bireysel olarak ek çalışmalar yapması gerekir. Öğretmen, endişe düzeyindeki öğrenci için diyalog metinli, görsel ağırlıklı; bağımsız okuyucu olan öğrenciler için ise metin yönü ağırlıklı olan kitaplar seçmelidir. Ayrıca tekerleme, parmak oyunu, şiir okuma gibi etkinliklerle prozodik okuma farkındalığı oluşturulabilir.

Biçimlendirici Değerlendirme Etkinlik Örneği

Ders	Hayat Bilgisi
Sınıf düzeyi	3
Tema / Ünite	Doğada Hayat
Kazanım	HB.3.6.3. Doğadan yararlanarak yönleri bulur.
Ölçme Araçları	Yapılandırılmış grid

Uygulamaya yönelik yönergeler

Yapılandırılmış grid, öğrencilerin bilgi seviyelerini, eksikliklerini ve kavram yanlışlarını ölçmek amacıyla kullanılan bir ölçme ve değerlendirme tekniğidir. Bu teknik; kavram öğrenme, kavramları mantıksal sıraya dizme amaçlarına hizmet etmektedir. Yapılandırılmış grid'de şans başarısı düşüktür. Bir sorunun birden fazla cevabı olabileceği gibi bir cevap da birden fazla sorunun cevabı olabilir.

Öğrenciler ilkökul 3.sınıf düzeyinde yönleri birbirine karıştırabilmektedir. Bu durum ise onların mekânı anlama becerisini olumsuz etkilemektedir. Yapılandırılmış grid ile öğretmen, öğrencinin yanlış cevaplarını da değerlendirerek öğrencinin kavram yanlışları belirleyebilir ve yönleri ayırt etme becerisini pekiştirilebilir.

- Öğrencilerinizden, çevrelerinde bulunan hayvanlara örnekler vermelerini isteyiniz.
- Öğrencilerinize örnek olarak verilen hayvanların ne ile beslendiğini ve nerede yaşadıklarını sorunuz.
- Alınan cevapların ardından farklı hayvan örnekleri vererek konuyu açıklayınız.
- Konu açıklandıktan sonra Ek-1'de yer alan yapılandırılmış grid örneğini öğrencilerinize dağıtınız.
- Öğrencilerinize, etkinliğe başlamadan önce yapılandırılmış grid tablosunun üzerinde bulunan yönergeleri açıklayınız.
- Griddeki sorular açıklanmalı ve gerekirse farklı bir yapılandırılmış grid ile örnek uygulama yapılmalıdır.
- Öğrencilerinize, bir hayvanın birden fazla sorunun cevabı olabileceğini hatırlatınız.
- Uygulama için verilen sürenin bitiminde soruları öğrencilerinizle cevaplayıp ardından puanlama işlemine geçiniz.

Öğrenci başarısına dönüt verme

Yapılandırılmış grid, öğrenciler tarafından bir ölçme aracından çok bulmaca olarak görülmektedir. Bu sebeple öğrenciler, gride verdikleri cevapları kısa sürede unutmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için uygulamadan sonra sorular cevaplanmalı, yanlış cevaplanan sorular üzerinde tartışılmalıdır. Yapılandırılmış grid'de anında dönüt vermek çok önemlidir.

Yapılandırılmış grid formlarını değerlendirmek için aşağıdaki formülü kullanabilirsiniz.

$$\frac{C_1}{C_2} - \frac{C_3}{C_4}$$

C₁: Öğrenci tarafından doğru seçilen kutucuk sayısı

C₂: Toplam doğru kutucuk sayısı

C₃: Öğrenci tarafından yanlış seçilen kutucuk sayısı

C₄: Toplam yanlış sayısı

Bu formüle göre öğrencilerin puanları (-1) ve (+1) arasında değişir. Formülden elde edilen puanlar 1 ile toplanarak negatif değerler pozitif değere dönüştürülür. Daha sonra 5 ile çarpılarak 0-10 aralığında puanlar elde edilir.

Uygulama sonrasında başarılı öğrencilere farklı hayvanların, dezavantajlı öğrencilere ise griddeki hayvanların kartlarını vererek incelemelerini isteyebilirsiniz. Sınıfınızın başarı düzeyi yüksekse öğrencilerin öğrenme durumlarını zenginleştirmek adına farklı etkinlikler yapabilirsiniz. Örneğin öğrencilere konu ile ilgili bulmaca etkinlikleri hazırlayarak bireysel olarak çözmelerini isteyebilirsiniz.

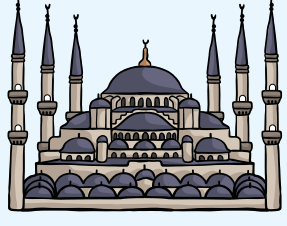
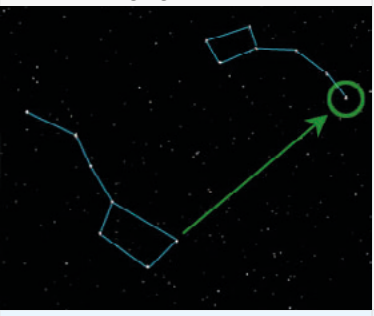

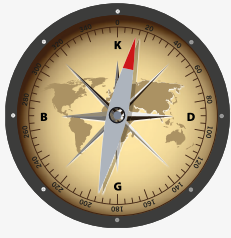

Bütün bunlara rağmen öğrenciler hâlâ istenilen düzeye ulaşamamış ise farklı teknikler kullanarak öğrencilerinizin öğrenme sürecini destekleyebilirsiniz.

Ek-1

Yönümü Buluyorum

Aşağıda yön bulma yöntemleri ile ilgili sorular verilmiştir. Bu sorulara, kutucuklar içerisinde bulunan uygun yöntemlerin kutu numaralarını yazınız. Aynı kutucuğu birden fazla soruda kullanabilirsiniz.

1 GÜNEŞ 	2 KARINCA YUVALARININ KAPISI 	3 CAMİ MİNARELERİNİN KAPISI
4 KUTUP YILDIZI 	5 SAAT 	6 PUSULA
7 AĞAÇLARIN YOSUNLU YÜZÜ 	8 ÇUBUK METODU 	9 TAŞLARIN YOSUNLU YÜZÜ

1. Kutucuklardan hangileri kuzey yönünü göstermektedir? (.....)
2. Kutucuklardan hangileri güney yönünü göstermektedir? (.....)
3. Gece yönümüzü kolaylıkla bulabilmek için yukarıdaki kutucuklardan hangilerini kullanabiliriz? (.....)
4. Kutucuklardan hangileri doğal yön bulma yöntemlerindedir? (.....)
5. Kutucuklardan hangileri yapay yön bulma yöntemlerindedir? (.....)

Ek-2

Cevap anahtarı

1. Kutucuklardan hangileri kuzey yönünü göstermektedir? (4, 6,7,8,9)
2. Kutucuklardan hangileri güney yönünü göstermektedir? (2,3,5)
3. Gece yönümüzü kolaylıkla bulabilmek için yukarıdaki kutucuklardan hangilerini kullanabiliriz? (2,3,4,6,7,9)
4. Kutucuklardan hangileri doğal yön bulma yöntemlerindedir? (1,2,4,7,9)
5. Kutucuklardan hangileri yapay yön bulma yöntemlerindedir? (3,5,6,8)